

*Вдовченко В. В.,
старший науковий співробітник
відділу технологічної освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

*Дзигаленко Л. М.,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач Вінницької академії неперервної освіти,
учитель технології ЗОШ 1-3 ступенів №20,
м. Вінниця, Україна*

ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПОБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ

Для розуміння важливості понятійно-термінологічного апарату під час формування проєктно-технологічної компетентності в учнів 5-6 класів гімназій під час вивчення побутової діяльності (інтер'єри, домашнє предметне середовище, побут, засоби підвищення добробуту) в освітній галузі «Технологія», необхідний також для вчителів технології, методистів технологічної освіти та викладачів і студентів вищих навчальних закладів інженерно-педагогічного напрямку, розкриємо приклад їх структурування для вивчення за новими вимогами Державного стандарту (далі – ДС) (2020) [1].

Понятійно-термінологічний апарат учнів 5-6 класів гімназій докорінно змінився – від радянських техніко-технологічних підходів до сучасних концептуальних підходів розвивального навчання у технологічній освіті нової української школи ДС (2020) [1]. В радянській школі учень на заняттях трудового навчання був виконавцем. В новій українській школі учень – творець гармонізованого навколишнього середовища засобами дизайну, від задуму і до реального його втілення в матеріалі, зокрема – і в побутовому середовищі засобами різних видів дизайну. Тому важливо в навчальному предметі «Технології і дизайн» не лише оволодіти виконанням технологічних процесів, операцій, переходів, а і оволодіти проєктно-технологічними компетентностями за новими стандартизованими вимогами до загальних і конкретних результатів, орієнтирів для оцінювання сформованих предметних компетентностей у проєктно-технологічній діяльності із: планування, організації, покращення, створення побутового середовища.

У новій українській школі всі вимоги ДС (2020) [1] до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі 5-6 класах «4. Турбота про власний побут, задоволення власних потреб і потреб інших осіб» стандартизовані. Подані нами систематизовані коди ДС (2020) [1] з декількох сторінок у одній таблиці структурно-функціональної схеми «Оволодіння проєктно-технологічною та соціальною компетентностями у побутовій діяльності учнями 5-6 класів гімназій» (див. табл. 1) не для того, щоб завести

в глибини кодувань, а якраз навпаки, щоб в доступній для вчителя технології формі подати зрозуміле значення стандартизованих вимог в технологічній освіті у формі доступних тлумачень.

Звертаємо увагу на те, що чітке визначення змісту термінів передусе навіть меті та завданням будь-якого дослідження не тільки в навчальній темі, чи от, наприклад у розділі 4 ДС (2020) [1], а і в галузі педагогічної науки, зокрема, в дидактиці та методиці технологічної освіти учнів 5-9 класів гімназії. Відтак, перш ніж приступити до формування в учнів 5-6 класів гімназій проєктно-технологічної компетентності під час вивчення побутової діяльності, необхідно мати чітке тлумачення основних понять, дефініцій, категорій і термінів.

На виконання вище означеного завдання нами сформовано доступний для розуміння вчителя словник-довідник, який ми розташуємо у кінці розділу 4 методичного посібника «Методичні засади реалізації змісту технологічної освіти в 5-6 класах гімназії».

Розпочати знайомство із дефініціями важливо не з учнівського рівня, а із загальнопедагогічного, яке базуються на перспективних положеннях чинного ДС (2020) [1].

Розкриємо детальніше вимоги до результатів навчання та оцінювання проєктно-технологічної діяльності учнів під час вивчення побутової діяльності. (див. табл. 1).

Таблиця 1

**СТРУКТУРНО - ФУНКЦІОНАЛЬНА СХЕМА
ОВОЛОДІННЯ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЮ ТА СОЦІАЛЬНОЮ КОМПЕТЕНТНОСТЯМИ
В ПОБУТОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНЯМИ 5-6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ
4. ТУРБОТА ПРО ВЛАСНИЙ ПОБУТ, ЗАДОВОЛЕННЯ ВЛАСНИХ ПОТРЕБ І ПОТРЕБ ІНШИХ ОСІБ**
За вимогами Державного стандарту до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі 5-6 класах
За В. Вдовченком, 2021

ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ У ПОБУТІ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ ВПРАВ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ			
Д І Я Л Ь Н І С Т Ь У П О Б У Т І планування, організація, покращення			
Індивідуальна (власна) [ТЕО 4.1], [6 ТЕО 4.1.1-1] власна діяльність у побуті, власні потреби в організації побуту Загальні результати: організує Конкретні результати: планує Орієнтири для оцінювання визначає		Колективна [6 ТЕО 4.1.1-1] чужі потреби в організації побуту Загальні результати: організує . Конкретні результати: планує Орієнтири для оцінювання: визначає	
С п р я м у в а н н я д і я л ь н о с т і			
Для себе – особисто	Для інших – особисто	Колективна розробка для однієї людини, сім'ї	Колективна розробка для групи людей, родини
С п р я м у в а н н я п о ш у к о в о - п і з н а в а л ь н о ї д і я л ь н о с т і Орієнтири для оцінювання			
розрізняє та описує основні стилі в різних сферах життєдіяльності людини [6 ТЕО 4.1.2-1]	розрізняє корисні для здоров'я елементи життєвого простору [6 ТЕО 4.1.2-2]	обґрунтовує раціональність їх використання [6 ТЕО 4.1.2-2]	оцінює споживацькі якості, естетичний вигляд і корисність для здоров'я обраного чи створеного виробу [6 ТЕО 4.1.2-3]
Н а в ч а л ь н о - т р е н у в а л ь н і в п р а в и т а н а в ч а л ь н і п р о є к т и			
Загальні результати:	Орієнтири для оцінювання		
вирішує практичні завдання в побуті [ТЕО 4.2]	проводить проєктно-технологічну діяльність стосовно розв'язання побутових проблем, самообслуговування [6 ТЕО 4.1.2-4]	облаштовує або вдосконалює власний життєвий простір з урахуванням власних потреб, потреб інших осіб [6 ТЕО 4.1.2-5]	усвідомлено формулює завдання у співпраці з іншими особами відповідно до власних потреб у побуті [6 ТЕО 4.2.1-1]
НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ПОБУТОВОЮ ТЕХНІКОЮ планування, організація, покращення			
С п р я м у в а н н я п о ш у к о в о - п і з н а в а л ь н о ї д і я л ь н о с т і			
Конкретні результати	Орієнтири для оцінювання		
відшукує та відбирає актуальну інформацію	усвідомлено формулює завдання у	розрізняє види побутової техніки за	читає та пояснює своїми словами технічну інформацію, схеми, інші

про види побутової техніки, її застосування та технічні характеристики [6 ТЕО 4.2.1]	співпраці з іншими особами відповідно до власних потреб у побуті [6 ТЕО 4.2.1-1]	функціональним призначенням відповідно до визначених завдань [6 ТЕО 4.2.1-2]	графічні зображення про побутову техніку в інструкціях із застосуванням інформаційних джерел і використанням цифрових пристроїв [6 ТЕО 4.2.1-3]
Навчально-тренувальні справи та навчальні проекти			
конкретні результати	орієнтири для оцінювання		
вивчас призначення побутової техніки [6 ТЕО 4.2.2]	пропонує способи використання різних видів побутової техніки для вирішення побутових завдань [6 ТЕО 4.2.2-1]	пояснює загальні принципи роботи побутової техніки відповідно до її функцій та призначення [6 ТЕО 4.2.2-2]	
Правила використання технічних пристроїв, різних матеріалів у побутових умовах із дотриманням встановлених вимог до техніки безпеки під час експлуатації			
конкретні результати	орієнтири для оцінювання		
дотримується правил використання технічних пристроїв, різних матеріалів у побутових умовах [6 ТЕО 4.2.3]	дотримується встановлених вимог до техніки безпеки під час експлуатації технічних пристроїв у побутових умовах [6 ТЕО 4.2.3-1]		
Державний стандарт базової середньої освіти, 2020. Освіта.уа. 30.09.2020 https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/			

Подаємо для прикладу понятійно-термінологічний апарат за напрямом «побутова техніка».

Побутова техніка — техніка, що використовується в побуті. Призначається для полегшення домашніх робіт, для створення комфорту в повсякденному житті людини. Класифікується за значимістю (необхідна, бажана, можна обійтися), за розміром (мала побутова техніка і велика побутова техніка), цільовим призначенням тощо. (див. табл. 2.)

Таблиця 2

К Л А С И Ф І К А Ц І Я П О Б У Т О В О Ї Т Е Х Н І К И

за цільовим призначенням

ВИДИ СУЧАСНОЇ ПОБУТОВОЇ ТЕХНІКИ								
Вимірювальні прилади	Обчислювальна техніка	Кухонна техніка	Догляд за одягом	Прибирання в домі	Інша техніка	Електроніка для розваги	Зв'язок, мовлення	Для догляду за зовнішністю і здоров'ям
Інтелектуальна побутова техніка								
ПЕРЕЛІК СУЧАСНОЇ ПОБУТОВОЇ ТЕХНІКИ								
Вимірювальні прилади ...	Обчислювальна техніка ...		Кухонна техніка • Для механічної обробки ... • Для термічної обробки ... • Для приготування кави, чаю та напоїв ...					
Догляд за одягом ...	Прибирання в домі • Пилосос, Миючий пилосос							
Інша техніка ...	Електроніка для розваги. Сучасна ...							
Зв'язок, мовлення ...	Для догляду за зовнішністю і здоров'ям ...							
І н т е л е к т у а л ь н а п о б у т о в а т е х н і к а								
• Інтелектуальна посудомийна машина, • Інтелектуальна пральна машина, • Інтелектуальний телевізор, • Інтернет-кондиціонер, • Інтернет-підключена кавоварка, • Інтернет-холодильник, • Робот-пилосос								

Ключові слова: нова українська школа, понятійно-термінологічний апарат, проектно-технологічна компетентність, побутова техніка, побутова діяльність.

Література:

1. Державний стандарт базової середньої освіти, 2020. Освіта.уа. 30.09.2020 [Електронний ресурс]. Доступно: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/